

RUDAR

... Glasilo slovenskih rudarjev ...

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopis se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Naprej!

Moderna delavska organizacija stopa ne vzdržno naprej in se vedno bolj bliža svojemu visokemu cilju, ki je gospodarsko oproščanje delavskega razreda. Pač se blesti ta cilj še v daljni daljavi, toda vsak organiziran delavec mora trdno verjeti, da bo prišel nekoč dan zmage. In čim bolj narašča armada organiziranih delavcev, tem bolj se bližamo uresničenju tega visokega cilja.

Prsa vsakega bojovníka mora navdajati nemajna vera v končno zmago. Proč morata pač bojzljivost in plahi dvomi. Vsakogar mora prevesti silna moč notranjega prepričanja. Ako smo tako pripravljeni za boj, tedaj smo nezmagljivi.

Naj nam prete od vseh strani sovražniki delavstva, mi se jim smehljamo in smehljamo se njih onemoglosti v boju proti združenemu delavstvu. In čeprav so se v zadnjih desetih letih od nas naučili združevanja in se združujejo v mogočne osrednje zveze, vendar bo njih prizadevanje brezuspešno: tesno strnjenih vrst združenega proletarijata ne bodo pretrgali. Dasi so se torej boji močno poostriili, vendar nimamo strahu; zakaj krepka organizacija nas bo dovedla do zmage. Da pa bo naša organizacija trdna in jaka, za to bo poskrbel kapitalizem s svojim izsesavanjem in izkoriščanjem; z železno nujnostjo bo prodrla v vsakem delavcu zavest, da ga bo kapitalizem popolnoma zaslužnil, ako se ne združi s svojimi tovariši v krepko strokovno organizacijo.

Pred petnajstimi in dvajsetimi leti so se borili boji med delom in kapitalom vse drugače kakor danes. Ako se je tedaj pojavila stavka, ni bilo med delavci tiste razsodnosti in preudarnosti, kakor ju opažamo dandanes. Sedaj je v tem oziru mnogo boljše; delavstvo stopa v gospodarski boj kot dobro izvežbana četa.

Toda tudi podjetništvo se je predrugačilo. Opustilo je svojo osamelost in se je združilo. Vsak podjetnik se mora pokoriti ukazom glavne zveze, drugače ga zadene huda kazen. Posameznemu podjetniku je odvzeta skoro vsa svoboda, storiti mora to, kar mu velewa zveza.

To združevanje kapitalizma opažamo povsod, v trgovini, prometu, v denarnem svetu in drugod; povsod se kapitalizem združuje kar najtesneje;

kapitalisti so se pač zavedeli, da tvorijo en skupen razred, da imajo skupne razredne koristi. Kapitalizem je med sabo brez usmiljenja odpravil vse verske in narodnostne razločke; kapitalizem se združuje in osredotočuje brez ozira na narodnost in vero. Današnji razvoj kapitalizma vedno bolj izrazito loči ves svet v dva nasprotna razreda: v razred gospodujočih in posedujočih krogov, in v razred brezpravnih in revnih.

To je znak časa, ki v njem sedaj živimo in se borimo. Mi proletarci moramo živo spoznati in razumeti ta položaj, da se bomo vedeli pravilno in uspešno bojevati. Silni boji, ki nas čakajo v bodočnosti in ki se jim nikakor ne bomo mogli ogniti, bodo za nas le tedaj zmagoviti, ako bode naša armada strokovno združenih bojovníkov mogočna in velika. To bo velik, nadvse silen boj, ki se moramo zanj pripravljati z živahno in neutrudno agitacijo za organizacijo. Ogromno je še število brezbriznežev, ki ne umevajo našega stremljenja; naša prva in najiminenitnejša naloga naj bo, da jih zdramimo iz njih pogubonosne zaspianosti in jih navdamo z živo zavestjo njih razrednega položaja. Sovražnik, ki ga sovražimo najhujše, je nevednost. Nevednost se da težje premagati, kakor naš najhujšni sovražnik. Kajti ta nevednost ljudskih množic korenini globoko v starih predsodkih, ki se dajo težje odpraviti, kakor se sleče železna srajca. Sicer je nedvomno, da se nam po dolgem in vztrajnem naporu vedno posreči zdramiti še tako zaspianega brezbrizneža in je le malokateri tako zakrknjen, da bi bil naš trud brezuspešen.

To delo splošnega izobraževanja, to vzgojevanje k razredni zavesti je jako težko in je treba zanj nele vztrajnosti in potrpežljivosti, ampak tudi poznanja ljudi in razumnosti. Kajti ne dajo se vsi brezbrizneži zbuditi na enak način k razredni zavesti; enega ganejo ti dokazi, drugega zopet drugi. Temu je treba samo razložiti krivičnost današnjega družabnega reda, ki pusti stradati in živeti v pomanjkanju ravno tiste, ki trpe največ, pa bo eden naših najboljših bojovníkov. Drugi pa je zopet malo vzprejemen za dokaze take vrste; takemu je treba stvar razložiti z najnavadnejšimi in lahko umevnimi dokazi, treba se je z njim pogosto razgovarjati, in končno se bode tudi v

njem zbudilo proletarsko čuvstvo; nasproti takim brezbriznežem se moramo vesti posebno previdno, govoriti moramo z njimi priljudno in se ne smemo razburjati ter jih zmerjati ali zasmehovati, ako stvari ne umejo takoj.

Vsakemu izmed nas se nudi tu lepa prilika za razširjanje proletarske zavednosti. Pri delu, na potovanju, v gostilni in drugod, povsod skušajmo zdramiti brezbrizneže iz njih malomarnosti.

Čeprav nas zadene tupatam kak neuspeh, vendar ne smemo obupati, ampak moramo izobraževalno delo vztrajno nadaljevati. Ako bomo tako delali, tedaj se bodo naše vrste morale množiti. Kakor se razvija in krepi podjetniška organizacija bolj in bolj, tako moramo tudi mi gledati na to, da se naša organizacija učvrsti vedno krepkeje, ker le tako bomo izvojevali z našim kapitalistnim nasprotnikom zmagoslavno bitko.

Razrednozavedni delavci ne poznajo nazadovanja, oni gredo naprej, in nobena svetna moč jih ne more zadržati, preden ne bodo dosegli svojega velikega cilja.

Delavske kronice.

I.

Nasprotniki današnjega delavskega gibanja se močno hudujejo in jeze, da se delavci vedno živahneje gibljejo in si skušajo pridobiti raznovrstna izboljšanja. S sovraštvom in velikim srdom opažajo, kako se vedno bolj širi med delavskim razredom zavednost in jasno spoznanje brezpogojne potrebe čvrste in enotne delavske organizacije. In ti delavski nasprotniki jasno in izrazito čutijo, da so delavci na pravem potu in da se bodo le tako mogli opristiti verig današnje kapitalistiške družbe.

S strahom opazujejo podjetniki ta mogočni vsestranski napredek delavskega razreda, obenem pa skušajo kakorkoli zaježiti in ustaviti to silno gibanje. Ker pa ne morejo najti nikakih pametnih razlogov, zato pa si skušajo pomagati s sumničeni in obrekovanji. Njih glavna želja je, da bi z lažmi zbudili med delavci nezaupanje do voditeljev delavskega gibanja in da bi na ta način odvrčali delavce od organizacije. Za prostor,

LISTEK.

O koleri.

Piše dr. Zarnik Tomo, Zagorje ob Savi.

(Dalje.)

Vsi deli, posebno koža izgube svojo napetost in prožnost. Koža dela gube, brazde v nji postanejo bolj globoke. Obraz postane ozek in tenek ter se tako spremeni vsled upalosti, da ni osebe več za izpoznati. Zrklo izgubi svojo napetost, roženica svoj lesk. Oko se pogrezne globoko v očesno duplino, kot vidimo pri mrličih. Včasih se roženica čisto posuši, postane neprozorna in se nagrbanči. Beločnica dobi vsled izsušenja črne pege. Izraz obraza je mrliški in mi govorimo o koleričnem obrazu (facies cholericus). Roke in noge shujšajo, da jih je samo kost in koža. Trebuh splahne popolnoma, mišičje trupa izgine, na kožu stopijo rebra ven in globoki so presledki med njimi. Ker gre bolnik 20 do 30 krat na stran, vedno bljuje in vsled tega neznansko veliko tekočine izgubi, zgoščuje se kri vedno bolj in bolj in se težje pretaka. Žile odvodnice (arterije) po-

stajajo vedno bolj prazne in tanke, v žilah dovodnicah pa zastaja kri, vsled tega so dovodnice (vene) napete in mole iz kože. Pozneje postanejo arterije tanke kot nit in nič več ni čutiti utripanja v njih. Obseg srca postaja manjši, srčni udarci slabjši in s časom jih ni več slišati.

Ker zastaja kri in se prepočasi pretaka po žilah pade tudi telesna toplota, ki znaša normalno 37° Celzijevega toplomera navadno do 34°, v redkih slučajih celo na 32° C.

Vsled sprememb v krvotoku spremeni se tudi barva kože, katera postane sivovišnjeva v začetku okrog oči in nohtov pozneje na ustnicah in jeziku.

Spremembe v krvotoku so tudi vzrok bolečnih krčev v posameznih mišičnih skupinah posebno na mečah, prstih, rokah, vratu in trebuhu. Ti trajni krči obstanejo včasih še več ur po smrti.

Vsa druga telesna izločila, kakor sline, solze, pot, mleko dojilk se zmanjšajo ali celo čisto ustavi. Voda (urin) se včasih čisto zapre in darsiravno bolnika vedno na vodo sili, je sečni mehur prazen. Le včasih je na koži bolnika gosti mrzli pot, tako da se taka koža otiplje kot žabja koža.

Dihanje postaja vedno bolj neredno, površno in redko 8 do 12 krat na minuto.

Glas postane slaboten, votel in hripav (kolerični glas).

Bolniki tožijo, da se jim vrtili v glavi, šumi po ušesih, temni pred očmi. Sluh slabi. Spanja manjka in če pride, je površno in nemirno. Mečejo se semintje. Nekateri bolniki so čisto udani v svojo usodo in so brezbrizni, druge pa spet navdajata strašen strah in groza.

Vsa ta znamenja se vrste drug za drugim bolj počasi ali bolj hitro, v nekaterih po bliskovo, hitro pride do nezavesti in v nekoliko urah je bolnik mrtev. (Fulminantna, asphyktična kolera.) V drugih ugodnih slučajih pa postaja driska bolj redka, bljuvanje se ustavi, žila se zboljša, koža se začne zopet napenjati, krči pojenjujejo, gorkota tesesa se zviša in bolnik ozdravi. To ozdravljenje se izvrši v 1 do 3 tednih.

V nekaterih slučajih pa, ko gre že vse na bolje zastane naenkrat voda (urin) ali gre prav po malem gosta, izpremenjena od bolnika. Nastanejo bolečine v glavi združene z omotičami in splošno utrujenostjo.

(Dalje.)

kamor odlagajo ta lažnja sumničenja, pa so si izbrali vsi ti nasprotniki delavskega gibanja razne liste, ki se štejejo za jako poštene in dobromisleče in stoje seveda pod vplivom današnje kapitalistovske pravičnosti.

V teh listih se torej bere dan za dnem napade na delavske voditelje. Eno najpriljubljenejših očitanih pa jim je očitano o delavskih kronikah. To očitano je že jako stara pesem, ki pa jo prepeva to dobromisleče klerikalno in liberalno časopisje v najraznejših napevih. S temi očitani si hočejo prisvojiti najlepših uspehov v svojem boju proti delavskemu gibanju. Ti pošteni jakoviči pripovedujejo delavcem, da imajo od svojih prispevkov za organizacije prav toliko dobička, kakor če bi jih vrgli proč; za resnično izboljšanje njih življenskih razmer, da se ne zgodi prav nič. In z ginljivim glasom pripovedujejo ti modrijani, da se z njihovim denarjem „maste“ samo delavski voditelji in na ta način imenitno žive na stroške tistih, ki so tako „neumni“, da dajejo svoj denar za popolnoma „nepotrebne“ stvari.

Vse to početje raznih meščanskih listov in lističev ima poseben namen, ki ga lahko ugane vsak delavec, ako zna le malo misliti. Namen je namreč ta, da bi se vzbudilo med člani nezaupanje do njih voditeljev, kakor da bi ti le zato vodili vse delavsko gibanje, da bi imeli od tega osebno korist. Na ta način skušajo vzbuditi med člani nezaupanje, da bi ti odpadli in izstopili iz organizacije. Kadar pa bi se to zgodilo, tedaj bi zopet zavlada zlati časi za kapitaliste. Delavske organizacije bi nazadovale, izgubile bi svojo moč, in delavci bi bili izročeni na milost in milost gospodstvu kapitalistov. S tem pa bi se izpolnila najbolj vroča želja vsem izkoriščevalcem delavskega razreda.

Oglejmo si malo natančneje to priljubljeno očitano o „delavskih kronikah“! Predvsem pa si oglejmo, ali se voditelji delavskega gibanja res tako imenitno „maste“, kakor pripovedujejo ti goreči „prijatelji“ delavcev!

Dandanes so se delavske organizacije tako ojačile in razširile in so se obenem organizacijski posli tako namnožili in nakupičili, da mora vsaka organizacija nastaviti več zmožnih sodrugov za svoje upravnike, ki vodijo in rešujejo razne opravke. Ti sodrugi se tako odtegnejo okovom kapitalizma in delajo odslej samo za korist delavskega gibanja, ki so v njem vzrasli in ga torej tudi dobro poznajo. Oni so uslužbenci organizacije, in samoposebi je umevno, da morajo delati z vsemi močmi za prosep organizacije. Kajti razen mnogoštevilnih upravnih stroškov se morajo pečati tudi z agitacijo in s posredovanjem ob raznih stavkah in plačilnih gibanjih. Marsikatera neprespana noč in mnogo nedelj se mora žrtvovati temu delovanju.

Nastavljeni delavski voditelj torej nikakor nima tako brezskrbnega in lepega življenja, kakor se skušajo lagati nekateri najnovejši delavski prijatelji. On mora mnogo delati; toda on tudi rad dela, saj posveti svoje moči sveti stvari, namreč organizaciji.

Toda navzlic temu čujemo kapitalistovsko staro pesem o „mastenju z delavskimi kronikami“. Kakor smo že dokazali, hočejo s tem delavske voditelje oblatiti, češ, da nič ne delajo, ampak samo vlečejo ogromne plače. Na ta način nameravajo zbuditi v delavcih zavist, nezadovoljnost in sovraštvo, da bi se ti odtujili organizaciji.

Pesem o delavskih kronikah bodo sovražniki delavstva vedno gnali. Žalostno je, da se jim dado celo nekateri delavci prevarati. Sicer bodo tudi oni kmalu spoznali to kapitalistovsko zvijačo. Ker pa je poglavje o „mastenju delavskih voditeljev z delavskimi kronikami“ že tako zanimivo, si ga hočemo tudi mi malo pozorneje ogledati. (Konec.)

Šesti avstrijski strokovni zbor.

(Dalje.)

Nato je sledilo poročilo o delovanju delavsko-statistnega urada in delavskega sveta. Poročal je poslanec s o d r u g M ü l l e r: Pred dvanajstimi leti se je ustanovil delavskostatistni urad zajedno z delavskim svetom. Vlada ga je ustanovila zato, da bi posredoval med delavci in podjetniki. Vendar pa je to po-

sredovanje jako malo uspešno. Kakor povsod, tako se tudi v delavskem svetu nasprotja med delavskimi zastopniki in podjetniki hudo poostrjujejo. Strokovni kongres je zahteval že leta 1900, naj se da temu uradu popolna samostojnost; čemur pa se do sedaj ni mnogo ugodilo. Tudi je sestava delavskega sveta jako malo pravična; delavski zastopniki nimajo tiste moči, kakor bi jo morali imeti. Delavski svet se je posvetoval in je storil ukrepe o raznih predlogah, ki se tičejo delavcev. Toda kaj pomaga, ko se pa vlada le malo ozira na sklepe delavskega sveta. Uspehi so torej silno majhni. Mi smo že parkrat premišljevali, ali se še izplača udeleževati se nadaljnjih razprav; nato smo sklenili, da bomo delali še nadalje in da bomo vse storili, da se ta naprava preosnuje tako, kakor je potreba za temeljito socialno delovanje.

O svetu za vodne ceste je poročal Hueber. Treba je namreč zgraditi razne prekope; v ta namen se je ustanovil poseben svet. Vendar pa stvar napreduje jako počasi, svet se niti ne skliče ne; za nepotrebne stvari pa se trošijo milijoni.

Delovanje komisije za preprečenje nezgod. Poroča poslanec sodrug Widholz: Komisija se je ustanovila leta 1899. Minulo je par let, predno se je sešla; kajti vlada je za take stvari vedno zelo počasna. Od leta 1902 do 1905 zopet ni bilo nikakega posvetovanja. Šele l. 1906 se je vlada zganila in je sklicala komisijo. Vendar pa se vlada skoro nič ne briga za sklepe komisije. V teku enajst let je vlada vsled prizadevanja komisije odredila varstvo pri gradnji visokih stavb, varstvo v kameno-lomih in pri izdelovanju celuloida. To je vse; dasi so se storili še razni važni ukrepi, vlada se zanje ne zmeni. In vendar raste število nezgod med avstrijskim delavstvom naravnost strašno. Obrtno nadzorstvo je popolnoma nezadostno. Današnji obrtni nadzorniki pridejo premalo v dotiko z delavstvom. Mi zahtevamo, da delavci izvršujejo obrtno nadzorstvo. Današnje obrtno nadzorstvo pa čisto bolj ščiti podjetnika kakor delavca. Zlasti podjetnikom nikakor ni dovolji, ako se imenuje zaveden delavec za obrtnega nadzornika. Ko je bil imenovan neki sodrug v obrtno nadzorstvo, takoj so zagnali velik vrišč, češ, da se kaj takega ne sme več zgoditi. Mi odločno ugovarjamo temu mnenju podjetnikov. (Živahno pritrdjevanje.)

Drugi dan.

Ves dan se je živahno razpravljalo o potrebi enotne, mednarodne strokovne organizacije vsega delavstva. To dolgotrajno razpravo, ki se je nadaljevala še par dni, je provzročilo stremljenje nekaterih čeških sodrugov, da bi si ustanovili lastno, češko strokovno organizacijo. Vendar pa je ogromna večina češkega delavstva za enotno mednarodno strokovno organizacijo; to se je pokazalo zlasti na zboru, kjer so se češki sodrugi ostro izražali proti temu združevalnemu stremljenju.

Tretji dan

so se enoglasno sprejeli tudi naslednji sklepi, ki se tičejo prispevkov za strokovno komisijo in za vzajemni (solidarni) sklad:

1. Vsaka organizacija plača od slehernega tedenskega prispevka dva vinarja strokovni komisiji.

2. Vzajemni sklad se plača zajedno z rednimi prispevki posamnih organizacij in sicer se da vzajemnemu skladu od vsakega tedenskega prispevka en vinar.

3. Ta dva sklepa se pričneta izvrševati z 1. julijem 1911.

Obenem se je ta dan tudi nadaljevala razprava o potrebi enotne strokovne organizacije. Ker se je v češkem razporu krivično napadal sodrug dr. Adler, so mu predlagali češki odposlanci zaupnico, ki jo je sprejel kongres enoglasno in z velikim navdušenjem.

Četrti dan.

Ves ta dan se je najživahneje razpravljalo o češkem razporu. Konečno se je sprejela enoglasno in z burnim odobravanjem resolucija, ki priznava nujnost enotnega in mednarodnega združevanja vsega delavstva.

Peti dan.

Načrt novega kazenskega zakona in delavci. Poroča sodrug dr. I n g v e r. Vlada namreč

namerava presnovati kazenski zakon, ker so v njem marsikatera določila zastarela. Tako se bo presnovala tudi združevalna in zborovalna pravica. Predložen je načrt, ki pa pomeni za delavce poslabšanje njih združevalnih pravic. Tako bi bilo kaznjivo, ako bi delavci izjavili, da nočejo delati z neorganiziranim delavcem ali s stavkokazom. Poročevalec je predlagal resolucijo, ki odločno protestira proti tej nakani in ki naroča delavcem, naj z vsemi sredstvi preprečijo to nakano, ako bi jo vlada skušala udejestiti. Poleg te resolucije se je predlagala tudi sledeča resolucija: Kongres pozivlja zvezo socialnodemokratskih poslancev, naj z vsemi sredstvi prepreči poslabšanje združevalne pravice delavcev, ako bi vlada ta načrt kazenskega zakona predložila državnemu zboru. Obedve resoluciji sta se sprejeli enoglasno. O tem predmetu je govoril še dr. Adler, ki je zapretil, da bodo socialnodemokratski poslanci šli v najhujši boj proti poslabšanju delavskih pravic v državnem zboru.

Stavke in podpore. Poroča Beer: Od dne do dne se razvija kapitalizem v Avstriji. Podjetniki se organizirajo in njih organizacije se vedno bolj krepe. Zategadelj je treba vedno več previdnosti v boju proti podjetnikom. Natančno se mora premisliti ali so gospodarske razmere take, da lahko upamo na uspeh. Tudi se mora gledati, da se stavke vrše v redu, da se pravilno vodijo. Zaupniki se nikakor ne smejo udati, ako silijo delavci v stavko, ki bi najbrže ne imela uspeha. Dejal sem že, kako mogočno so se razrastle posamezne podjetniške organizacije; napram tem organizacijam posamezni podjetnik sploh nima nikake volje, ampak mora delati tako, kakor mu velewa organizacija. Ker je moč podjetniških organizacij tako velika, zato so tudi boji med delavstvom in kapitalizmom vedno obsežnejši. Podjetniki mislijo na ta način uničiti denarno moč delavskih organizacij; seveda so se prav v zadnjem času parkrat hudo urezali. Iz tega pa je razvidno, da je prva potreba za boj proti kapitalizmu dobro napolnjena blagajna; tedaj so tudi podpore zadostne in odpor krepkejši.

O tem poročilu se je vnela daljša debata, nakar se je enoglasno sprejela resolucija, ki obsoja združevalno delovanje krščansko-socialnih narodno delavskih in podobnih organizacij; ki pozivlja zaupnike, naj dobro premislijo, ali je čas za stavko ugoden; ki zahteva enotno vodstvo stavk in okrepitev organizacije. (Konec.)

Konsumna društva in delavsko gibanje.

Združno gibanje nam nudi jasen primer, kako zelo se izpreminja mnenje o kaki stvari v teku časa. Pred petdesetimi leti so smatrali socialisti združno gibanje za eno najvažnejših moči proti kapitalizmu, medtem ko so strokovno gibanje le malo cenili. Danes pa opažamo popolnoma nasprotno: medtem ko se strokovna društva vedno bolj goje in čislajo, se smatrajo konsumna društva samo za ustanove, ki donajajo delavstvu majhne osebne koristi. Odkod ta preobrat? Katero naziranje je pravo? Nikakor ne moremo odgovoriti na to vprašanje na ta način, da bi popolnoma zavrgli eno ali drugo naziranje, ampak vsako naziranje je pravzaprav pravo, samo da se časih eno izkaže za bolj potrebno kakor drugo.

Pred pol stoletjem je bil socializem šele v razvoju. Ljudje so živeli še v starem naziranju; buržoazija se je bahato šopirila. Vse to je povzročil tedanji gospodarski razvoj. Tedaj je zelo cvetela mala trgovina in mala obrt. Vse polno je bilo malih kapitalistov, ki so imeli v rokah izdelovanje in trgovino. Ljudje so tedaj mislili, da so kapitalisti naravnost potrebni za človeško družbo, češ da so samo oni poklicani voditelji izdelovanja in prodajanja življenskih potrebščin. Ta vera je bilo v ljudeh jako trdo ukoreninjena. Zato je bilo tedaj velikanske važnosti, da se neutemeljenost takega mnenja razločno pokazala, kar se je zgodilo s tem, da so se ustanovile razne zadrage, ki so izdelovale in prodajale življenske potrebščine; vodstvo teh zadrug je bilo v rokah proletariata. Zato je tudi

Mar y tedaj proslavljal prve zadruga kakor zmagoslavje proletariata, ki je s tem jasno pokazal, da kapitalizem ni potreben stan za človeško družbo.

Ni čuda torej, da se je smatralo pred 50. leti zadržano gibanje v tedanjem malomeščanskem svetu tako za važen činitelj in za enega prvih pripomočkov za boj proti kapitalizmu. Tedaj se namreč kapitalizem še ni bil tako neznansko razvil kakor dandanes, proti malemu kapitalizmu pa se je zadržano gibanje res bolje in uspešneje obneslo kakor strokovno gibanje. Zato so se združne naprave višje cenile in čislale kakor strokovne organizacije.

Toda danes po 50. letih so se te razmere temeljito predrugačile. Mali kapitalisti so izginili, namesto njih so prišli veliki kapitalisti in še ti se združujejo v mogočne osrednje zveze imenovane kartele.

Vse to pa je morala nujno vplivati na postopanje delavstva. Delavstvo je spoznalo, da se more boriti proti mogočnim kapitalistnim zvezam le s pomočjo dobro izvežbane strokovne organizacije. Zategadelj ima združno gibanje dandanes mnogo manj pomena kakor strokovno gibanje krepkih bojnih organizacij.

Toda v kljub temu, da je krepka bojna organizacija veliko večjega pomena za današnji boj proti kapitalizmu, vendar delavci ne smejo zane-marjati konsumnih društev. Kajti delavci morajo negovati in gojiti vse, karkoli jim krepi moči in sile v težkem razrednem boju. Ne glede na to, da ima delavec sploh od konsumnih društev velike osebne koristi, pa so konsumna društva tudi pomembna za razredni boj sam. Kajti premoženje konsumnih društev bo dobro došlo njega članom ob času hudih gospodarskih bojev, stavk in izporov. In ti ogromni gospodarski boji niso več daleč; zato je jasno in delavcem v lastno korist, da krepko podpirajo konsumna društva in da vstopajo vanje vsi do zadnjega.

Naznanilo Unijskega vodstva.

Sodrugom funkcionarjem!

Dne 1. oktobra 1910 smo pismeno opominjali vse tiste podružnice, vplačevalnice, ki še niso končale svojih računov do tistega dne za mesec avgust. Sedaj pa smo prejeli celo vrsto pisem, kjer se posamni blagajniki opravičujejo, da so račune pravočasno poslali, samo denar se je poslal pozneje, ali pa narobe.

Mi smo že večkrat opozorili, naj blagajniki in pregledniki pazijo, da se pošljejo računi obenem z denarjem na osrednje vodstvo Unije v Turn. Ako enega izmed obojega ni, se podružnica brez obotavljanja opomni in se objavi v strokovnem listu.

Mi torej prosimo, da se pošlje za vsako podružnico ali vplačevalnico najdalje do 15. vsakega meseca račun skupno z denarnim zneskom za pretekli mesec, zlasti ker so navadno le majhne podružnice in vplačevalnice tiste, ki zaostajajo. Ako se da stvar pravilno urediti pri večjih podružnicah, toliko lažje se bo dala pri majhnih in manjših.

Obenem še enkrat opozarjamo, da naj pošlje blagajnik v smrtnih slučajih, najsi zahteva podporo član sam ali njega žena, člansko knjigo vedno centrali s pripombo, ali se denar lahko izplača v podružnici ali vplačevalnici, ali naj ga izplača centrala; zajedno se mora tudi sporočiti dan smrti. Ako je poslala Unijska centrala denar po pošti, tedaj se mora potrditi takoj po podpisu prejemnikovem poslati centrali in ne šele s sledečim računom. Blagajniki niso opravičeni sami dajati potrdil za ta namen, temveč se jim pošlje v Unijski centrali izpolnjena nakaznica, ki jo mora prejemnik zneska lastnoročno potrditi.

Vsako drugo potrdilo, ki ni izpolnjeno od Unijske centrale, je neveljavno in se vrne blagajniku krajevne skupine ali vplačevalnice: znesek pa se vknjiži do poravnave kot dolg. Sploh pa opozarjamo na navodila z dne 12. decembra 1909, ki jih je poslala Unijska centrala vsem podružnicam in vplačevalnicam.

Strokovni pregled.

s Kupčija alpske montanske družbe. Alpski montanski družbi se dobro godi. Razmere seboljšajo in se bo končala druga polovica te-

kočega poslovnega leta z dobičkom. O tem je že izšlo poročilo upravnega sveta. Za prvo polovico tekočega leta imamo tele podatke:

	1910	1909
	1. tečaj	
	metrski stoti	
premog	5,572.000	— 138.000
ruđe	6,604.000	+ 404.000
surovo železo	2,438.000	+ 148.000
ingots	1,881.000	+ 133.000
gotovo blago	1,153.000	+ 23.000

V premogokopni industriji torej še vedno opažamo nazadovanje, ker so razmere za premogovo kupčijo slabe. To izgubo pa bogato nadomesti jako dobra kupčija z drugimi rudami, tako da alpina nikakor ne more tožiti o slabih časih.

s Krščanska usmiljenost. Pri volitvi rudarskih starost so dosegli nemški socialistični rudarji velike uspehe. To pa nemške krščanske socialce silno jezi. Zaraditega se skušajo maščevati s tem, da hujskajo podjetnike proti delavcem. Njih glasilo „Gladbecker Zeitung“ pozivlja državno rudniško upravo, naj odpove tistim delavcem stanovanja, ki stanujejo v državnih hišah in so socialni demokraciji. Lepo!

s Kako se godi delavstvu v Rusiji. Dne 30. septembra se je raznesla po Varšavi (Rusija) novost, da stavkajo uslužbenci cestne železnice. Varšava pa je še vedno v obsednem stanju, ki je obenem zapretilo vsem uslužbencem javnega prometa z najstrožjimi kaznimi, ako bi stavkali. Vkljub temu so pričeli uslužbenci cestne železnice s stavko; vsakdo je mislil, da pomeni to znamenje za novo vstajo. To sicer ni bilo res: ampak kar se je potem zgodilo, to se je moglo zgoditi samo v tako nazadnjaški državi, kakor je Rusija. Policija je aretirala vse nastavljenke. Že dne 2. oktobra se je vršil promet, kakor bi ne bilo stavke. Vsi uslužbenci so bili v službi, ampak v jako čudni družbi. Poleg vsakega kondukterja na tramvaju sta stala dva vojaka z nasajenima bajonetoma, zadaj je prav tako stal vojak z bajonetom. Nastavljenki so opravljali službo kot ujetniki. Potem ko so namreč aretirali vse uslužbence, so jih prisilili, da so opravljali službo. Tako si je carska nasilnost upletla nov list v venec svojega tiranstva: s stavkujočimi se ravna kakor s sužnji in se prisilijo k delu z vojaško silo. Toda vsa ta nasilnost ne bo udušila delavskega gibanja v Rusiji. Ravno pred par dnevi je prišlo poročilo, da se je pričelo v Rusiji delavsko gibanje krepko obnavljati. Vkljub vsem nasilnostim gre proletarijat vseh dežel čvrsto naprej.

s Rudarska postava na Bavarskem. Na Bavarskem so socialnodemokratski poslanci postavili predlog za izboljšanje rudarske postave. Naravno je, da so naleteli na odpor; vendar pa se jim je posrečilo doseči precej izboljšanja za rudarje. Rudarji si bodo lahko volili lastne varnostne može, ki bodo gledali predvsem na varnost dela. Delavci, ki še niso stari šestnajst let, ne smejo delati. Krajtega so se dosegla še razna druga izboljšanja; zahteva po osemurnem delavnem času se je pa odklonila, vendar jo bodo socialnodemokratski poslanci ponovili o prvi priliki.

s Mednarodna konferenca za socialno zavarovanje. Meseca septembra je zborovala v Hagu na Nizozemskem mednarodna konferenca za socialno zavarovanje. Konferenco so posetili meščanski in socialistički odposlanci. Razpravljalo se je o zavarovanju raznih delavskih strok.

s Delavsko varstvo. Pred kratkim so se videli na Dunaju lepaki brivcev in trgovskih sotrudnikov, ki so se obračali na občinstvo s prošnjo, naj jih podpira v boju za skrajšanje delovnega časa. Med brivci strahovito mori jetika. To pa zaradi tega, ker morajo delati brivci pozno v noč. Zato so brivci prosili občinstvo, naj bi nihče ne prestopil praga brivnice po osmi uri zvečer. Na ta način hočejo namreč prisiliti svoje gospodarje, da jim dovolje krajši delovni čas. Prav tako je tudi s trgovskimi pomočniki; ti so pozvali občinstvo, naj jih podpira v boju za krajši delovni čas s tem, da nihče ne pride v prodajalno po sedmi uri zvečer. Podobno se je zgodilo tudi v Berlinu, kjer pozivljajo trgovski uslužbenci občinstvo, naj nihče ne kupuje ob nedeljah; po tej poti hočejo priti do nedeljskega počitka.

s Stavka natarjev. V Hamburgu trpi že dolgo stavka natarjev. Stavka se razširja. Stavkujoči natararji so pristopili k osrednji zvezi, ki jih sedaj podpira s svojimi sredstvi.

s Kako se poostrujejo gospodarski boji. Na Angleškem je bilo izprtih pred kratkim okrog 70.000 bombažnih tkalcev. Zdaj je izpor že končan, ker se je zopet sprejel v delo tisti delavec, ki se je zaradi njega vnel ta silni boj. Neka tovarna je namreč odpustila delavca Howe iz dela, nakar so zahtevali njega tovariši, da se sprejme nazaj v delo. Tvorница se je temu uprla, delavci tudi niso hoteli odjenjati, nakar je izjavila splošna zveza angleških podjetnikov za bombaževino, da bo izprla vse delavce svoje stroke. To se je tudi zgodilo. Izpor sicer ni trpel dolgo, ker je vlada posredovala; toda jasno nam kaže, da je s krajevnimi stavkami pri kraju in da se bodo odslej

vršili veliki in ostri gospodarski boji med kapitalizmom in proletariatom. Kapitalizem je krepko organiziran in se združuje vedno tesneje in vedno krepkeje. Ako tudi delavstvo ne bo storilo tako in se organiziralo do zadnjega moža v močnih strokovnih osrednjih organizacijah tedaj bo poraženo v teh bojih, in kapitalizem ga bo zaslužnjil in izkoriščal bolj kakor prej kdaj. Zategadelj mora biti vsakemu delavcu jasno kakor befi dan, da se mora organizirati v svoji strokovni organizaciji.

s Brezposelnost ruskih rudarjev. V petromarjevskih rudnikih na Ruskem so odpustili 350 delavcev iz dela. Nakopali so bili namreč velike množine premoga, kar je za kapitalista glavna stvar. Tako je kapitalistično gospodarstvo!

s Gibanje med angleškimi rudarji. Dnevno časopisje poroča, da se opaža med angleškimi strokovnimi društvi živahno gibanje. Železničarji prete z veliko stavko, delavci v lukah so izprti. Rudarska zveza v južnem Walesu pa je pravkar doživela veliko krizo, ki bo gotovo povzročila v zvezi temeljito preosnovo. Vsi ti pojavi so pozornemu opazovalcu popolnoma jasni. Roko v roki z mogočnim razvitkom angleških strokovnih društev gre še krepkejša rast angleških podjetniških zvez. Te podjetniške zveze se združujejo vedno tesneje, medtem ko stoje posamezne strokovne zveze delavcev še vedno same zase. Posledice se že kažejo. Ker so podjetniki mnogo krepkeje združeni kakor delavci zato tudi delavci ne morejo že dlje časa doseči nobenih uspehov. Zategadelj so tudi močno narasli dobički podjetnikov. Delavstvo je le polagoma izpoznavalo to dejstvo. V zadnjem času pa se je to spoznanje vedno bolj razširilo, in vedno bolj se množe ljudje, ki zahtevajo temeljito preosnovo angleškega strokovnega gibanja. Tako se je pojavilo med rudarji južnega Walesa krepko gibanje, ki stremi po koreniti preosnovi rudarske zveze. Odločni ljudje v zvezi hočejo narediti konec dosedanji politiki vodstva, ki ne nastopa odločno proti podjetnikom. Zlasti pa so rudarji nezadovoljni z dolgotrajnimi pogodbami, ki se sklepajo med rudarji in podjetniki. Te pogodbe se namreč sklenejo za par let, medtem časom pa se razmere seveda jako izpremenijo, od česar imajo delavci mnogo škode. V nekem rudniku so bili delavci s temi pogodbami okanjeni na tako zviti način, da so hoteli že stavkati; ker pa so bile razmere za stavko neugodne, so se dali pregovoriti in so zopet šli na delo. Sploh skušajo angleški podjetniki delavstvo izzivati z najraznovrstnejšimi sredstvi; čutijo se pač dovolj močne, da bi delavstvu prizadejali občutne poraze, ako bi se z njimi izpustili v boj. S tem izzivanjem pa podjetniki nehote zbujejo v delavstvu zavest, kako neobhodno je potrebna za boj proti enotno organiziranemu kapitalizmu enotna strokovna delavska organizacija.

s Rudarji, pozor! Mednarodni tajnik angleških rudarjev je poslal naslednje pisanje, ki ga je dobil iz Francozkega:

Zveza rudarjev in kamnolomcev na Francoskem.

Lens, dne 9. septembra 1910.

Cenjeni tovariš Ashton!

Strokovna zveza rudarjev v Pas-de-Calais se je pravkar morala pečati z zadevo, ki jo je povzročilo 500 poljskih in drugih delavcev, ki so prišli semkaj na Francosko dela iskat.

Ti ljudje so prišli na Francosko s svojimi družinami. Najeli pa so jih brezvestni ljudje, ki so jim obetali visoke plače in boljše razmere, kakor so živeli v njihovih doma.

Kakor hitro pa pridejo ti ljudje na Francosko, tedaj vidijo, da se ti obeti ne izpolnijo. Zgodi se ravno nasprotno. Delodajalci naredijo s takimi ljudmi dobiček, ker ne razumejo francoskega jezika in jih ločijo od domačih delavcev, da jih tako tem lažje izsesavajo.

Mi smo zvedeli, da agenti na Poljskem svoje delo nadaljujejo in še vedno nabirajo delavce.

Jaz bi bil Vam zelo hvaležen, ako bi obvestili o tem nemške in avstrijske zvezne tajnike, da ti pouče poljske in druge delavce v strokovnih listih, naj nihče ne zaupa besedam brezvestnih agentov.

Istočasno lahko tudi objavite, da so se rudarji v Pas-de-Calais zavzeli za poljske delavce in so jih že precejšnje število organizirali.

Z bratskim

pozdravom Cordier.

Tudi v slovenske kraje prihajajo tupatam razni agenti, ki skušajo izvabiti rudarje s sladkimi besedami. Nihče naj ne poslušajo agentovih besed, ampak naj se obrne po potrebna navodila na strokovno tajništvo v Trbovljah, oziroma na uredništvo „Rudarja“, ki bo poskrbelo za resnične podatke.

Dopisi.

d Trbovlje. (Volitev v bratovsko skladnico.) Dne 6. novembra se bodo vršile pri nas volitve volilnih mož v bratovsko skladnico. Volili bomo

skupaj 59 mož, in sicer na zahodnem revirju 28, na vzhodnem revirju I. (Polaj) 12, na vzhodnem revirju II. (Terezija) 10, na naddnevem obratu (Tagbetrieb) 4, na pralnici (Separation) 4 in pri strojnem obratu 1. Da so te volitve za delavstvo jako važne, je brezdvomno znano nam vsem. Delavcem ne more biti vse eno, ali jih zastopajo v odboru resni, energični možje ali ljudje, ki pravijo: „Ja, oni, gospod ravnatelj bodejo že sami vedeli, kako je prav“ ter samo le pokimajo, nimajo pa nikakršne samostojnosti in s svojim ravnanjem le škodujejo celokupnemu delavstvu. Da se je delavstvo občutno oškodovalo, nam dokazuje n. pr. dejstvo, ker se je prodal bratovsko-skladnični konzum trboveljski rudokopni družbi in s tem odvzelo bratovski skladnici mnogo dohodkov. Skladišče je sedaj zasebno podjetje trboveljske rudokopne družbe in dobiček žanje družba sama. Leta 1908 so naši odborniki ubranili, da trboveljska rudokopna družba ni sezidala z bratovsko-skladničnim denarjem hiš, ki bi postale potem last rudokopne družbe; naši odborniki so pa tudi delavcem obvarovali penzijo, ki so jim jo hoteli krajšati brez ozira na službena leta, da bi pokrili velikanske primanjkljaje. Energično in neustrašeno so nastopali na občnih zborih in v odborovih sejah ter skušali za vsakega posameznika, doseči kolikor je bilo mogoče. Kakor čujemo, je trboveljskim delavcem dobro znani Pleskovič, nastavljenec bratovske skladnice, torej nastavljenec delavske inštitucije, zahajal v Trbovlje ter s klerikalcem Zupanom, Putrihom i. t. d. skrpal kompromis za volilne može, ki jih sedaj Zupanovi in Putrihovi pristaši delavcem vsiljujejo. Koliko imajo delavci od Zupanovih pristašev pričakovati i. t. d., nam ni treba tu omenjati, zakaj imenovane osebe so trboveljskemu delavstvu predobro znane. Svetujemo delavcem, da si z napačno volitvijo ne škodujejo sami sebi ter volijo volilne može, ki so jih delavci postavili sami iz lastne srede, ki bodo zastopali tudi v bodoče neustrašeno interese delavcev.

d Leše (Koroško) Provokacijo in zasmevanje delavcev nadaljuje nadpaznik Ratka še vedno, čeprav je največ zaradi njega bila izbruhnila zadnja stavka. Ravnateljstvo je pri obravnavi ob zadnji stavki obljubilo, da bo pogojno delo (Geding) dajal in odjemal ravnatelj sam. Sedaj pa igra pri rudniku zopet glavno vlogo nadpaznik Ratka. V mesecu septembru je dajal ta možič po krajih, kjer se nahaja od 36° do 38° vročine, pogojno delo ravnotako visoko, kakor po popolnoma ohlajenih krajih. Razumljivo je pa pač, da se na hladnem kraju ložje več producira, kakor ob vročini. Vse kaže, da je Ratka menda mnenja, da so delavci njegovo orodje, ki se z njim lahko igra kakor hoče. Po rovih divja kakor bi letal po hosti za ovčami, zmerja delavce in preti, da bo vse skupaj zapodil in jim žuga celo s palico. Obnaša se pač ravno tako kakor bi preganjal sužnje. Ko smo končali zadnjo stavko, smo upali, da bo ravnatelj svojega ljubljenca nadpaznika Ratkota vsaj toliko poučil, da postane s svojimi izrazi nekoliko bolj dostojen, da poneha provocirati, toda zmotili smo se. Zaupniki so se pritožili že pri rudniški oblasti ali vse ne pomaga nič. Ti gospodje se ne premaknejo. Rudarji ne bodite tako brezbržni saj vas vendar izkušnje v zadnjih časih uče, da je le v močni strokovni organizaciji naša bodočnost; če hočete, da se naše stanje izpremeni, potem stopimo vsi v strokovno rudarsko organizacijo Unijo.

d Fohnsdorf. Brezobzirno izkoriščanje alpske družbe narašča neverjetno. Uradniško in pazniško osebje se ne ozira več na predpise rudniškega policijskega reda. Delavstvo silijo, da opravlja dela, ki bi jih po predpisih policijskega reda ne smelo opravljati. Gospodje uradniki se ne brigajo za predpise. Na vročini čez 30° C. silijo delavce k deveturnemu delu namesto, da bi delali po 6 ur kakor vele predpisi. Nasproti zastopnikom rudniškega urada pa se uradniki ponašajo, kakor da bi delavci ne hoteli izpolnjevati rudarskih policijskih predpisov. Nadpaznik Sprafka divja po rudniku kakor bi blaznel, pa vpije, premoga je treba: premoga. Šesturni delovni čas na vročini mu je grozovito neprijeten. Če mu je le mogoče ga prepreči, da bi se delavcem ustreglo. V predoru (Karlschacht) so kraji, ki imajo vročine 40° C. Ne briga se nihče, ali dobivajo ti delavci dovolj sveže vode ali ne. Posode za vodo so take, da ni nič čuda, če kakšen rudar oboli. Bil bi zadnji čas, da bi rudniški urad poučil uradnike alpske družbe, da veljajo tudi za družbo rudarsko policijski zakoni in predpisi.

d Krščanski socialci v zvezi s trboveljsko družbo. Krščanski socialci in nekaj nekdanjih podpornikov, ki so v zvezi s trboveljsko družbo, so izdali letak proti delavskim kandidatom volilnih mož za bratovsko skladnico. Letak je tako podel kakor lažnjiv. Obrekuje socialne demokrate in sodruge, ki so bili doslej odborniki bratovske

skladnice. Iz zanesljivega vira smo zvedeli, da je uprizorjena vsa ta gonja po nalogu ravnatelja trboveljske družbe. Fej, ali se kaj sramujete tega počenjanja! Glavno ulogo igra pri tej akciji znani Pleskovič, ki je „obvandral“ že vse stranke in je pripravljen za vsako akcijo, če le delavstvu škoduje. Zato pa se je tudi združil sedaj z Zupanom znanim, klerikalnim banditom. Skupaj nam sedaj v omenjenemu letaku ponujata kandidate tistega kalibra, ki so pred leti gospodarili v bratovski skladnici v svojo korist. Glej pravila in takoj najdeš razliko v razdeljenju pokojninskih razredov za delavce in za klerikalne paznike.

Sodrug, še se spominjate, ko so podporniki prodali konsumno društvo bratovske skladnice trboveljski premogokopni družbi ter s tem škodovali delavstvu v celemu obsegu. Poprej je pripadal dobiček bratovski skladnici, sedaj pa nenasitnim kapitalistom trboveljske družbe. Kakor je ta ničvredna družba nesramno nastopila v svojemu infamnem letaku, tako se jo mora tembolje zavrniti. Vsak delavec bi bil izdajalec svojih interesov, če bi oddal glas za te izdajalce. Sodrug, 7. t. m. vsi na noge in vsi glasujte za kandidate, ki bodo zastopali vaše interese nevstrašeno, ki jih je postavila vaša strokovna in stanovska organizacija! Če boste storili svojo dolžnost, mora biti zmaga naša.

Razne stvari.

r Na Ogrskem za uvoz živine iz Srbije. Budimpeški župan Dr. Barczy se je izjavil, da je zadnji čas, da se odpre srbska meja za uvoz mesa, da je prepričan, da drugače ni mogoče preprečiti nevzdržnih visokih cen. Znižanje cen se bo samo takrat doseglo, kadar se odpro meje na Balkanu. V mestu se je ustanovil odbor, ki ima v tem oziru ukreniti nadaljnje korake.

r Zopet velike nesreče v rudnikih v Nemčiji. V predoru I rudnika Shamrock na Vestfalskem se je utrgala vrv, ko se je peljalo okolo 35 rudarjev v rove in 30 iz rofov. Padlo je vseh 65 mož v globočino predora, 16 jih je bilo takoj mrtvih, 44 ranjenih med njimi precejšnje število težko.

Pri rudniku Siegfried v Gießenu se je v globočini predora 750 m vnel dinamit, ki je povzročil veliko nesrečo. 16 rudarjev je izgubilo svoje življenje, 2 delavca, ki sta opravljala rešilno delo sta tudi ponesrečila do smrti. Iz kakšnega vzroka in kdo je zakrivil vnetje dinamita, še ni znano.

r Veleposestniki in slovenski klerikalci za draginjo. V kranjskem deželnem zboru je predlagal poslanec Novak, da se naj dovoli uvoz žive živali iz Srbije in argentinskega mesa. Po koncu debate pa so veleposestniki in klerikalci odklonili predlog. To so res prijatelji revnejših slojev, kaj ne?

r 500 strojnikov stavka v Trstu. Strojniki so po svojemu društvu predložili zvezi podjetnikov spomenico, v kateri zahtevajo med drugim tudi povišanje dnevniških mezd. Podjetniška zveza je odklonila predložene zahteve v celemu obsegu. Dne 22. oktobra so strojniki sklicali shod, na katerem se je prečital odgovor podjetniške zveze. Strojniki so na odgovor, v katerem se jim je vse odklonilo, sklenili takoj stavko. Prizadetih bo okolo 500 strojnikov.

V založbi

„Rdečega Prapora“

je izšel 3-1

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbence
za leto 1911.

Ta koledar izhaja že XI. leto.

Vsebina mu je med drugimi naslednja:

Resnica (pesem); Koledar; Centralni sedeži avstrijskih organizacij; Kolkovne lestvice; Posnetek poštnega in brzojavnega cenovnika; Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi; Stare in nove mere; Koliko plačam osobne dohodnine; Koliko plačam vojne takse; Izvleček iz pravil provizijskega sklada c. kr. državnih železnic (ki je enaka onim južne železnice); Hrana in hranitev; Kdo je sodrug; Kako se varujemo kolere; Delovanje soc. dem. poslancev v parlamentu v zadnjem letu (predlogi naštetih); Dve resoluciji s kodanjskega mednarodnega kongresa; Dohodki in stroški; Beležnica za vse dni v tednu.

Koledar obseza nad 13 pol in bo pridejan tudi svinčnik. Cena v platno vezanemu izvodu je 1 K, po pošti 10 h več.

Pri večjem odjemu in če se plača naprej ali pa vsaj v teku 30 dni velik popust. Pri naročitih do 20 izvodov se priporoča, da se pošlje denar naprej.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

se priporoča svojim članom

za nakupovanje vseh življenskih potrebščin kakor tudi manufakturnega blaga po najnižjih cenah. .:

Tvrđka

Leskovic & Meden

Ljubljana, Jurčičev trg št. 1

naznanja slavnemu občinstvu, osobito delavskim slojem, da je prevzela glavno prodajo in izdelovanje staroznanega likerja

„Triglav“.

Proizvaja tudi „Pelinkovac. Ima veliko zalogo raznih opojnih pijač, vina in specerijskega blaga.

! Prva žgalnica !

Brata Wortmann

Šušak

priporočata svoje lastne izdelke.

Naročila na žgane, likerje, konjak se vrše ceno in takoj.

Zastopnik: 8-6

Franc Remic, Ljubljana.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

Priporočamo našim
-- gospodinjam --

== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. ==

Izdajatelj in zalagatelj Ignacij Sitar in Martin Repovš. — Odgovorni urednik M. Čobal v Zagorju. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.